SKUPNOST NARAVNIH PARKOV
Slovenije

Pozdravljeni mladi raziskovalci!

Pred vami je drugi sklop nalog, v katerih boste spoznavali biotsko raznovrstnost vodnih ekosistemov v 14 naravnih parkih Slovenije.

Strokovnjaki, ki se vsakodnevno ukvarjajo z raziskovanjem in varovanjem narave, so za vas pripravili izzive in novih 14 gesel.

Naloge

V prvem sklopu nalog ste spoznali bogate vodne ekosisteme, ki se nahajajo v narodnem, regijskih in krajinskih parkih Slovenije. V drugem sklopu boste znanje nadgradili in se podali na raziskovanje prebivalcev v in ob vodi posameznih ekosistemov. Pripravili smo novih 14 nalog, s katerimi boste, določili imena izbranih rastlin ali živali. Iz pravilnih delnih rešitev pa boste tako kot v 1. sklopu, na koncu sestavili še končno geslo drugega izziva.

Za tiste, ki radi ustvarjate, pa smo pripravili šablone izbranih živalskih vrst in rastlin. Po svoji izbiri jih napolnite z materiali, ki jih najdete doma (papir, embalaža, vrečke, tkanina ipd.). Pustite domišljiji prosto pot in nam pomagajte ustvariti pisano paleto izdelkov, ki jo bomo razstavili.

Odgovorite na vprašanje.

Klik na ikono vas pripelje do več informacij.

1. SKLOP

BIOTSKA RAZNOVRSTNOST V IN OB VODI

Vodni krog naravnih parkov Slovenije je res pisan! V njem so številne reke, jezera in mokrišča, od teh so kar tri mednarodno pomembna: Cerkniško jezero, Škocjanske jame in Sečoveljske soline. Gre za zelo raznolike življenjske prostore, v katerih najdemo pisan živalski in rastlinski svet. V podzemnih mokriščih so se vrste povsem prilagodile na življenje v temi in Slovenija se lahko pohvali z največjo pestrostjo jamskih živali na svetu! Na nekaterih površinskih mokriščih zaradi pomanjkanja hranil uspevajo celo mesojede vrste rastlin! Reke, jezera in morje gostijo ribe, vodne ptice, nekatere sesalce, glodavce in plazilce. Res pisan je življenjski krog naših voda. Vsaka izmed vrst v tem krogu ima svojo vlogo in več ko je vrst, bolj zdravo je to okolje tudi za človeka!

Ilustracije: Barbara Kogoj

1.

KRAJINSKI PARK LOGARSKA DOLINA

SAVINJA, DOM ZA ŽIVALI IN RASTLINE

Reka Savinja med prodnimi biseri in ob njih skriva veliko pestrost rastlinskega in živalskega sveta. Gosta zarast ob rečni obali omejuje človekovo dejavnost, zato tu najdemo mirne kotičke, kjer imajo svoj dom živali in rastline. Zgornji del reke Savinje, od Logarske doline do sotočja z reko Lučnico v Lučah, je pravi biser Zgornje Savinjske doline. 17 km reke naseljuje čista avtohtona vrsta rib, ki se tu naravno drsti. Zraste do 50 cm, njena dolžina je odvisna od razpoložljive hrane in temperature vode. Ta vrsta ribe naseljuje reko Savinjo tudi naprej v smeri njenega toka, kjer pa se ji pridružijo tudi druge vrste rib kot so šarenka, lipan in sulec.

Riba, po kateri sprašujemo, ima zelenkast do temno rjav hrbet, svetlejše boke od rumene do zlate barve in rumeno bele barve trebuha. Obarvanost se spreminja glede na trenutne značilnosti in svetlobne razmere habitata. Na zgornjem delu trupa in bokov ima značilne črne in rdeče svetlo obrobljene pike.

Zaradi svoje sposobnosti prilagajanja obarvanosti okolju je težko opazna. Naseljuje čiste vodotoke. Predpogoj za njen življenjski prostor in obstoj vrste je zagotavljanje pogojev za vse stopnje razvoja, to je čisto naravno okolje s čim manjšimi posledicami človekove dejavnosti.

Naloga: Križanka je sestavljena iz besed, ki so vsebinsko povezane z vodo. Poveži po vrstnem redu prazna polja v križanki s sličicami in dobil/a boš rešitev naloge. Geslo (v zelenih poljih, po diagonali od leve proti desni) prinaša ime ribe, ki je najpogostejši prebivalec zgornjega toka reke Savinje.

1.													
2.													
3.													
4.													
5.													
6.													
7.													
8.													
9.													
10.													
11.													
12.													
13.													

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
8.	**9.**	**10.**	**11.**	**12.**	**13.**	**GESLO**
	VODA JE NAJPOGOS-TEJŠA T . . . . . A					

2.

KRAJINSKI PARK STRUNJAN

ZALIV SVETEGA KRIŽA IN NJEGOVI MORSKI PREBIVALCI

Krajinski park Strunjan je edino širše zavarovano območje v Sloveniji, ki obsega tudi morje. Mesečev zaliv oziroma Zaliv Sv. Križa predstavlja osrednji del Naravnega rezervata Strunjan, kjer veljajo še strožje prepovedi z namenom, da bi ohranili visoko stopnje biotske raznovrstnosti.

Različni tipi morskega dna in različne razmere za življenje v posameznih morskih pasovih ustvarjajo kolaž življenjskih okolij z živahnim rastlinskim in živalskim svetom, ki ga boš bolje spoznal tudi z reševanjem spodnje naloge.

Naloga: Poišči ustrezna gesla in izpolni križanko. S prepisom črk iz modro označenih polj v spodnja polja boste dobili ime živali, ki se jo občasno lahko sreča tudi v našem zalivu. Kako se imenuje skrivnostna žival?

5. Pri koralah najdeš me, na temno barvo spominja moje ime.

8. Alga rjava na dnu morja, raste do koder ji svetloba da, grmičaste tvori sestoje in obrežnim ribam nudi dobre življenjske pogoje.

1. Pod vodo ribe lovim in na skalah rad sedim. Sredozemsko nosim ime, s kormoranom zamenjujejo me.

4. Strma stena kruši se, pod njo plaža leži, skulptura morja pravijo ji, saj z njim povezana je od davnih dni.

7. Ko morje nizko je, oseka nosi ime. Ko morje visoko je, pravimo, da _____ nastopila je.

6. Kot evkaliptus dišim, liste tudi pozimi obdržim.

3. Pri rasti se mi ne mudi, zato me gojiti možno ni, v skali živim in se nabiralcev zelo bojim.

2. Rastline, ki ob morju uspevamo, nosimo posebno ime, ena izmed teh morski koprc je, kako pa nam je vsem skupaj ime?

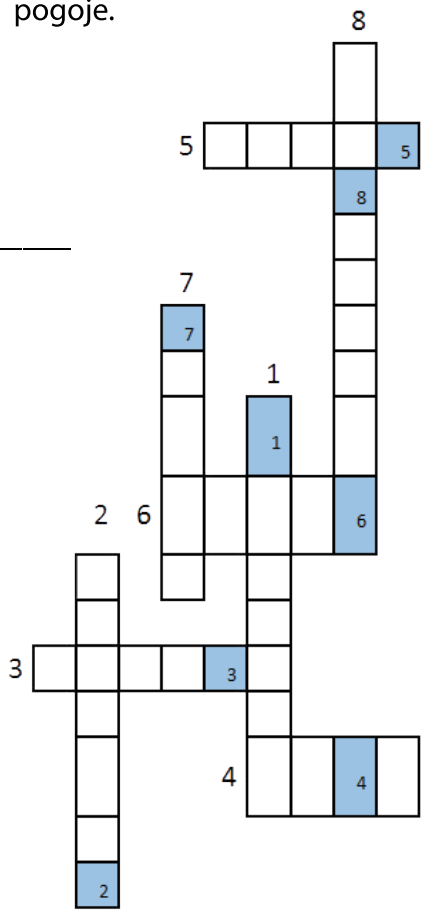

1 2 3 4 5 6 7 3 4 8 5 6 1 5 6

3.

KOZJANSKI REGIJSKI PARK

SREDOGORSKA REKA BISTRICA

Reka Bistrica, hidrološka in ekosistemska naravna vrednota državnega pomena velja za enega najbolj ohranjenih in slikovitih vodotokov v vzhodni Sloveniji.

Med Trebčami in Zagajem je reka Bistrica ustvarila eno najlepših sotesk v vzhodni Sloveniji. Bistrica s hribovskimi pritoki predstavlja pomemben življenjski prostor rib, kot je potočna postrv, kapelj, piškur, v njej in ob njej pa živijo tudi rak koščak, modri bleščavec, mladoletnica, vrbnica in enodnevnica. Lovijo jih tako zavarovani močvirski krešič kot siva pastirica in povodni kos. Vodomec opreza za večjim plenom – manjšimi ribicami. Ob vodotoku rastejo teloh (črni, temnoškrlatni in blagodišeči), navadni zvonček, turška lilija, v osrednjem delu soteske tudi tisa.

Naloga: V spodnji preglednici poišči devet živali in rastlin reke Bistrice, ki so zapisane v zgornjem tekstu.

	M	O	D	R	I	B	L	E	Š	Č	A	V	E	C	
	T	Z	U	N	D	G	L	H	J	S	R	I	L	M	Z
V	O	D	O	M	E	C	D	I	L	H	O	D	T	R	V
	T	N	B	Č	J	F	L	E	A	F	S	R	U	T	O
	T	U	R	Š	K	A	L	I	L	I	J	A	P	Ž	N
	H	M	N	B	O	B	E	R	K	E	I	L	E	C	Č
V	R	B	N	I	C	A	H	J	M	H	C	S	R	G	E
		D	E	S	R	T	R	A	K	K	O	Š	Č	A	K
		Š	F	A	G	J	L	Ž	R	T	Z	U	C	V	B
		M	O	Č	V	I	R	S	K	I	K	R	E	Š	I	Č

V reko Bistrico se je pred leti vrnil naš največji glodavec. Živi tam, kjer sta mu celo leto na voljo voda in rastlinska hrana. Večinoma se hrani z zelišči, vodnimi rastlinami, drevesi in grmi. Najočitnejši sledovi njegove prisotnosti so oglodana ali podrta drevesa.

Naloga: Njegovo ime se skriva med črkami. Poišči ga in to je geslo tvoje naloge.

4.

KRAJINSKI PARK SEČOVELJSKE SOLINE

MOKRIŠČE – PLOD MARLJIVIH ROK SOLINARJEV

Sečoveljske soline so mokrišče, katerega je skozi čas sooblikoval človek in to še danes počne na način, ki omogoča sobivanje narave in ljudi. Na južnem delu KPSS, imenovanem Fontanigge, je namesto gospodarske dejavnosti vodilno vlogo prevzela narava. V zadnjih desetletjih so se na območju opuščenih solin oblikovala posebna življenjska okolja, kakršna so somorno močvirje, slana mlaka, slana trata, poloj in trstišče. V njih so stalno ali začasno zatočišče našle številne rastline, ptice in druge živali.

Sečoveljske soline so največje obalno mokrišče v Sloveniji in hkrati najpomembnejše slovensko območje za ptice. Tu smo do danes prešteli 305 različnih vrst ptic. Nekatere tu gnezdijo, nekatere pa območje preletijo in se tu ustavijo, da si naberejo novih moči. Različne vrste ptic imajo različne kljune in kremplje, ki jih uporabljajo v različne namene pri hranjenju, saj nimajo zob, tako kot ljudje. Nekatere z njimi poberejo hrano s tal, odprejo semena, sesajo nektar iz cvetov ali celo trgajo hrano. Ker vse ptice ne jedo enake hrane, je njihov kljun prilagojen za iskanje in hranjenje z različnimi vrstami hrane, kot so na primer semena, deževniki, cvetlični nektar ali meso.

Dolg kljun ima veliko pobrežnikov, čapelj in štorkelj. Ta omogoča pticam, da hrano iščejo v plitki vodi ali mulju.

Račji in gosji kljun je širok, na robu ima dve vrsti drobnih roževinastih lamel, plojkov. Plojki oblikujejo cedilo, s katerim delčke hrane ločijo od vode.

Srednje dolg, močan kljun imajo galebi, vrani, šoja, žolne itn. Uporaben je tako za ubijanje plena kot za trganje trde rastlinske hrane. Galebi z njim razkosajo ribe, vrane mrhovino ali poljščine, šoja lahko odpre želod, žolne pa z njim lahko zasekajo v debla dreves.

Naloga: Ugani, kdo sem?

Spadam v skupino pobrežnikov. Za nas niti ni nujno potrebno trdno dno, kajti navajeni smo bresti po vodi z dolgimi nogami in s široko razkrečenimi in dolgimi prsti. Nekateri izmed nas imamo razvito tudi plavalno kožico in tudi plavamo. Smo dobri letalci, saj imamo dolga in ozka krila. Večinoma nas odlikuje dolg, ozek in rahlo usločen kljun, pravcata sonda za blato, s katero pikamo v blatno dno in tipamo za "črvički".

Ko iščem hrano, "kosim" sem ter tja po plitki vodi s tankim, navzgor zavihanim kljunom. Oblika kljuna mi omogoča, da ujamem črve, rakce in druge manjše vodne živali. Ravno zaradi značilnega kljuna me med ostalimi pticami hitro prepoznaš.

V pomoč je priložena moja slikica:

5.

KRAJINSKI PARK LJUBLJANSKO BARJE

REKA LJUBLJANICA IN NJENI PREBIVALCI

Ljubljanica je zelo mirna reka, zato so ob in v reki našle svoj dom številne živalske vrste. Vode Ljubljanice tako gostijo ribje vrste, kot so sulec, lipan, ščuka … Ribe so na meniju številnih vodnih ptic, ki jih lahko opazujemo na in ob Ljubljanici. Najlažje bomo opazili raco mlakarico, kvakača in malega ponirka. Na vrhu dreves ali v preletu lahko opazujemo čaplje, tako sive kot velike bele. Res pozorno oko morda uspe uzreti tudi eno najbolj pisanih ptic pri nas, vodomca.

Poleg vodnih ptic pa si v Ljubljanici z ribami rada postreže tudi ena bolj skrivnostnih živali, ki je najbolj aktivna ponoči. O njeni prisotnosti nam še najbolje pričajo njeni iztrebki (vidreki), ki zaudarjajo po ribjem olju, in sledovi tac v tleh.

Precej lažje kot to skrivnostno plenilko bomo v Ljubljanici opazili nutrije. Zaradi izjemno goste dlake so te živali uvažali v naše kraje iz Južne Amerike. Ker pri nas nimajo naravnih sovražnikov, so se zelo razširile, tako jih lahko opazujemo na celotnem toku reke, celo v urbanem delu našega glavnega mesta. V zadnjih letih pa se po opažanjih lovcev na Ljubljansko barje in v naročje Ljubljanice vrača tudi sorodnik nutrij, bober.

Vir: Bojan Erhartič

Naloga: Izpolni križanko s spodaj zastavljenimi vprašanji, po vrsti od 1 do 5, in dobil/a boš geslo oziroma odgovor na vprašanje: »Kako se imenuje skrivnostna žival iz zgornjega opisa?« Zanimivost: njen kožuh ima 50.000-60.000 kar dlak/cm².

Vir: RD Bled

Vir: www.naturfoto.cz

Vir: Valentin Schein

Vir: Hrvoje Oršanič

1. Ptica, ki poseda na vejah dreves ob reki Ljubljanici, njeno ime pa nakazuje, da se oglaša kot žaba.
2. Tujerodna invazivna vrsta živali, ki so jo gojili zaradi gostega kožuha.
3. Modro-oranžna ptica, ki v brežino reke izkoplje rov, na koncu katerega si naredi gnezdilno kamrico.
4. Žival s ploskim repom je v romanu o koliščarjih na Ljubljanskem barju opisal že Janez Jalen.
5. Sladkovodna riba, katere ime spominja na drevo, na katerem nabiramo cvetje za čaje.

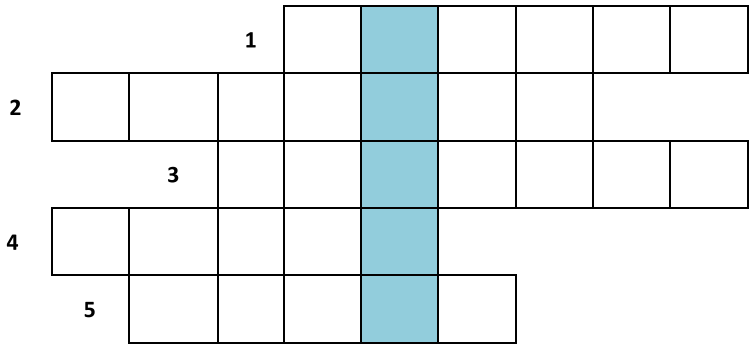

6.

KRAJINSKI PARK PIVŠKA PRESIHAJOČA JEZERA

PALŠKO JEZERO – NAJVEČJE NA PIVŠKEM

Naloga: V prazne prostore vnesi besede, ki jih najdeš v črkovni premetanki, in z njimi sestavi smiselno besedilo. Geslo se nanaša na ptico, ki jo lahko srečamo na Palškem jezeru. Katera vrsta je to?

Palško jezero je eno izmed 17. presihajočih Pivških jezer. _____ se tod dviga na površje skozi večjo estavelo, ki jo imenujemo _____. Travniki na dnu jezera sodijo med _____ _____ z ekstenzivno kmetijsko rabo, ki pa se zaradi opuščanja kmetijstva vse bolj zaraščajo z različnimi vrstami _____, koder gnezdijo številne vrste ptic. Še posebej pomembna je tukaj populacija _____, ki sodi med največje populacije te vrste v Sloveniji.

	M	Č	Z										
	S	A	K	L	Č	Ž	L	D					
E	K	S	T	E	N	Z	I	V	N	O			
	P	E	N	I	C	E	A	Z					
G	R	M	O	V	J	A	Č	P					
	K	R	E	U	P	E	L	U					
	T	L	U	I	Z	T	V	L	A	Ž	N	E	
	Š	L	U	**P**[1]	O	D	T	A	L	N	I	C	A
P	M	S	E	R	Š	**P**[2]	R	G	J	H	L	K	Č
			K	J	U	I	A	Č	R	A	I	O	
				P	L	L	V	G	T	Z	M	P	
					J	H	N	A	F	D	Š	A	
							I						
							K						
							E						

1			**A**		**A**
2					**A**

Foto: Borut Rubinić

7.

KRAJINSKI PARK GORIČKO

LEDAVSKO JEZERO – UMETNO JEZERO S STATUSOM NARAVNE VREDNOTE

Krajinski park Goričko je zavarovano območje narave in je hkrati del evropskega ekološkega omrežja Natura 2000. V omrežje Natura 2000 so vključena območja, v katerih ohranjamo v Evropski uniji redke in ogrožene rastline, živali in njihove habitate. Čeprav je Ledavsko jezero umetnega nastanka, se je v slabega pol stoletja zlilo z naravnim okoljem in nudi prebivališče številnim, tudi redkim vrstam. Jezero je tudi naravna vrednota državnega pomena. O pestrosti življenja v in ob jezeru se najbolje prepričate, če obiščete učno pot, ki vodi okoli jezera.

Naloga: Rešite sudoku in obkrožite črko pred imenom živali, ki se se ob pravilni rešitvi skriva pod vprašajem. Namig: Živali se pred obiskovalci spretno skrijejo. Večino jih lahko le slišimo ali raziskujemo njihove sledi. Le najbolj vešči poznavalci opazijo tudi vrsto, ki jo iščemo. Prepoznamo jo po rahlo hreščavem oglašanju, oponašanju drugih živali in skodeličastem gnezdu iz trave.

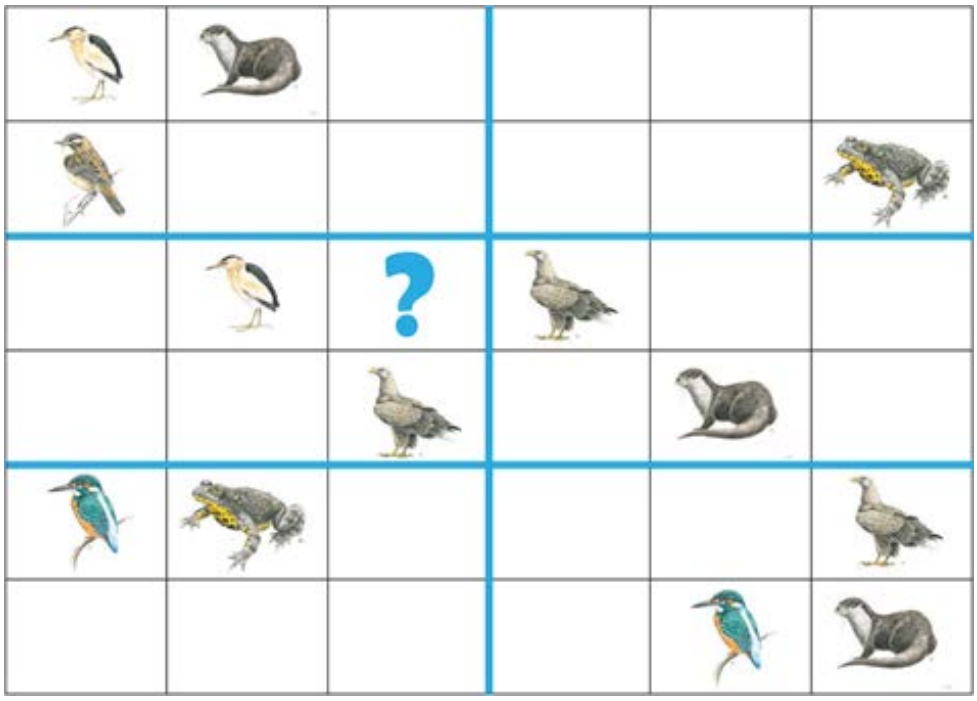

A) BELOREPEC B) HRIBSKI URH C) VODOMEC D) VIDRA E) BIČJA TRSTNICA F) ČAPLJICA

8.

TRIGLAVSKI NARODNI PARK

BOHINJSKO JEZERO – LEDENIŠKI BISER

Bohinjsko jezero je največje stalno in naravno jezero v Sloveniji, ki leži v Julijskih Alpah na severozahodu države, v osrčju Triglavskega narodnega parka. Po površini ga v Sloveniji presegata le presihajoče Cerkniško jezero (kadar je napolnjeno) in umetno Ptujsko jezero. Največja globina jezera je 45 m, dolžina 4,3 km in največja širina 1,2 km. Voda se v jezeru zamenja trikrat na leto. Jezero je dom številnim živalskim in rastlinskim vrstam. Med njimi so najlažje opazne ptice, ki so jih tu prešteli 28 vrst. Najpogostejše med njimi so mlakarice, liske, polarni slapniki in sive čaplje.

Pod gladino vode pa se skriva pester ribji svet, saj tu domuje vsaj 16 vrst rib. Avtohtone so jezerska postrv, menek, klen in pisanec. Ostale vrste so tujerodne oziroma so bile naseljene od drugod. Jezerska postrv lahko zraste tudi do enega metra. Bohinjsko jezero je njen tipični življenjski prostor. Zaradi ribolova je redka in ogrožena vrsta. Menek je nočna riba, ki živi na dnu in ima značilen neparen brk. Kleni pogosto plavajo tik pod gladino in jih z obale najlažje opazimo. Pisanci so manjše ribe, ki zrastejo do 14 cm. V jezeru pa poleg rib prosto plavajo še milimetrski planktonski rakci, najpogostejši so ceponožci in vodne bolhe. Iz dna jezera rastejo alge, ki so v večini primerov očem nevidne. Med večjimi algami so parožnice, ki imajo celično steno prepojeno s kalcijem in spominjajo že na prave rastline. Vodne rastline uspevajo v plitvih zalivih do globine 8 m. Pogoste vrste so klasasti rmanec, vodna zlatica, dristavci in šaši. Na zamuljenem dnu jezera prebivajo tudi manjše školjke.

V obrežnem pasu živijo številni nevretenčarji npr. ličinke žuželk mladoletnic, dvokrilcev, enodnevnic in kačjih pastirjev, pijavke, vrtinčarji, polžki in drugi. Živali na spodnjih slikah so v geslih križanke na naslednji strani.

Naloga: Rešite križanko, nato pa črke na označenih poljih prepiši v kvadratke in dobil boš geslo križanke.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

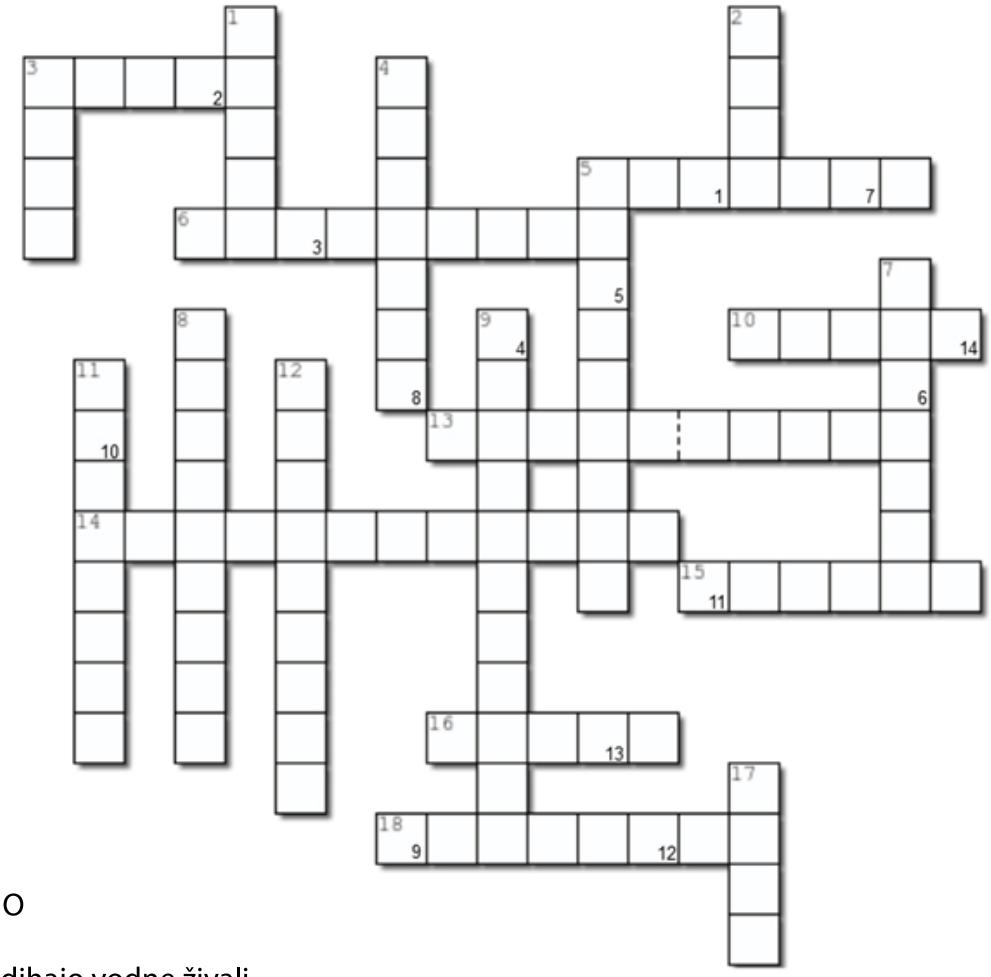

NAVPIČNO

1. z njimi dihajo vodne živali
2. tipična obvodna lesna rastlina
3. ob bistrem potoku je…
4. nastane, ko sije sonce in dežuje
5. alge v jezeru, ki imajo celično steno prepojeno s kalcijem
7. manjša domorodna vrsta ribe v Bohinjskem jezeru
8. vrsta race, ki živi ob Bohinjskem jezeru
9. žuželka, ki odrasla leta samo en dan
11. reka v TNP, ob njej je najnižja točka v narodnem parku
12. pridrvi z gora ob močnem deževju
17. zimska padavina

VODORAVNO

3. riba, ki živi na dnu jezera in ima en brk
5. vodni nevretenčar, ki se prisesa na druge živali in jih zajeda
6. zelo kratka reka, ki teče iz Boh. jezera
10. močno deževje
13. vrsta planktonskega rakca v jezeru
14. ličinka te žuželke živi v vodi
15. največji pritok Bohinjskega jezera
16. vrsta kune, ki lovi ribe
18. mikroskopske rastline in živali na površini jezera

9.

KRAJINSKI PARK KOLPA

REKA KOLPA – PRIVLAČNA ZA LJUDI IN ŽIVALI

Številčnost vodnih ptic in pestrost vrst nam pove, kako je ohranjena kulturna krajina, kako je človek onesnažil vodo, koliko strupov je izpuščenih v okolje, koliko posameznih vrst (ptičev, metuljev, rastlin ...) je izginilo, katere nove vrste se pojavljajo (tujerodne in invazivne).

Krajinski park Kolpa je izjemno vabljivo območje za izkušene opazovalce ptic, a v današnjem hitrem ritmu življenja, ko v ospredje stopa doživljanje narave daleč stran od množičnega turizma in ponorelega sveta, vse več ljudi pogosteje išče možnosti za sprostitev in rekreacijo prav v naravi. V poletnem času, ko je reka Kolpa primerna za kopanje in čolnarjenje, neokrnjena narava sama vabi k raziskovanju. Ob doživljanju bogatega prepleta narave s kulturno dediščino se lahko med pohajanjem po pešpoteh in učnih poteh ter kolesarjenju naučite prepoznavati nekaj značilnih vrst ptičev na tem območju.

Opazujete jih lahko od daleč - z daljnogledom ali teleskopom, ali pa jih poiščete v različnih življenjskih okoljih: ob Kolpi, na robu kala, v gozdu (med vejami in listjem), v odprti kulturni krajini (na vejah, daljnovodnih žicah) in v bližini ljudi v sadovnjakih, dvoriščih in hlevih.

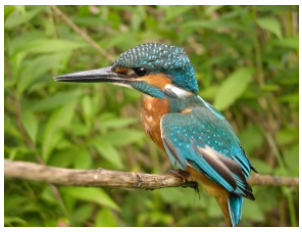

Značilna življenjska okolja nekaterih ptic v Krajinskem parku Kolpa so:

- na gladini reke Kolpe in ob vodotokih: raca mlakarica, velika žagarica, več vrst ponirkov, siva čaplja, siva pastirica, vodomec,

- na drevju, tik ob reki Kolpi: brglez, kratkoprsti plezalček, ščinkavec, velika sinica, veliki detel, sivi muhar,

- mozaična kulturna krajina z obdelanimi vrtačami do gozda: prosnik, rjavi srakoper, veliki strnad, rjava penica, rumeni strnad, divja grlica,

- gozd do poseke: taščica, cikovt, črnoglavka, kos, ščinkavec, vrbji kovaček, šoja, veliki detel, čopasta sinica,

- poseka oz. tam, kjer je pod: drevesna cipa, rumeni strnad, vrbji kovaček, kobilar, cikovt.

Če ste pripravljeni zgodaj vstati, pohajati naokrog z daljnogledom in spoznavati ptiče, si zapomnite: **»pri opazovanju ptic spoštujmo njihovo zasebnost, ptic ne zalezujemo in ne motimo, posebej ne med gnezdenjem, poleg tega pa bodimo spoštljivi tudi do narave.«** (A. Sovinc, 2009, Naučimo se prepoznati ptice v Krajinskem parku Kolpa – Priročnik za določitev 25 vrst ptic v KP Kolpa)

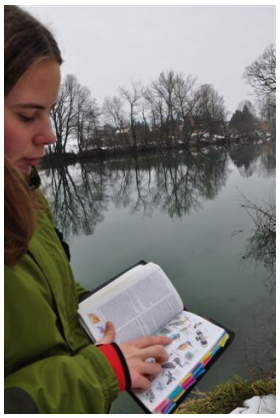

In še v vednost:

Vsakoletno zimsko štetje (popis) vodnih ptičev je najobsežnejša tovrstna aktivnost na severni zemeljski polobli. Od leta 1997 ga izvajajo člani Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS), v Krajinskem parku Kolpa pa smo se mu pridružili takoj po ustanovitvi, leta 2007.

Naloga: Katerega ptiča v zavarovanem območju Krajinski park Kolpa najlažje opazujemo med spustom s čolnom, ko na jezovih vztrajno opreza za ribami, njegova znana gnezditvena kolonija pa se nahaja na visokih drevesih v edinem strogem naravnem rezervatu v Sloveniji – Hrastova loza pri Miličih?

SKUPNOST NARAVNIH PARKOV
Slovenije

KRAJINSKI PARK
Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib

10.

KRAJINSKI PARK TIVOLI, ROŽNIK IN ŠIŠENSKI HRIB

SKRIVNOSTNA PTICA ZELENIH NOG IN DOLGIH PRSTOV

Foto: Davorin Tome

Koseški bajer predstavlja življenjsko okolje za mnoge rastlinske in živalske vrste, kot so ptice, dvoživke in kačji pastirji, ki za svoje preživetje potrebujejo vodo in močvirna okolja. Med vrstami ptic najdemo eno še posebej zanimivo. Nekateri ji pravijo kar »vodna kokoška«, saj njeno gibanje z značilnim nihanjem glave naprej in nazaj spominja na kokoš. Ker se najbolje počuti tam, kjer so vodne brežine poraščene z naravno, gosto in pestro vegetacijo, jo najbolj ogrožajo regulacije vodotokov.

Naloga: Dešifrirajte znake, ki vam bodo razkrili pravo ime skrivnostne ptice?

Namig: Še pred izumom telefonov smo se ljudje na daljavo sporazumevali s telegrafi in dogovorjenimi znaki – Morsejevo abecedo. Vsaka črka, številka in ločilo je imelo svoje zaporedje znakov.

Znak	Pripadajoča črka
▬ ▬ ● ●	
●	
● ▬ ● ●	
●	
▬ ●	
▬ ▬ ▬	
▬ ●	
▬ ▬ ▬	
▬ ▬ ●	
● ▬	

▬	
● ● ▬	
▬ ● ▬	
● ▬	
● ▬ ● ●	
● ●	
▬ ● ▬ ●	
● ▬	

11.

NOTRANJSKI REGIJSKI PARK

CERKNIŠKO JEZERO IN NJEGOVI NOČNI OBISKOVALCI

Pestrost življenja na Cerkniškem jezeru je izjemna, to pa lahko pripišemo prav presihanju in polnjenju jezera ter s tem spremenljivosti vodnega režima. Tako je na primer pozimi jezero in okolica postajališče in okrepčevalnica ptic na selitvi, spomladi zaživi v bujnem rastlinju in petju žab, ob poletnih večerih pa lahko prisluhnemo petju kosca.

Naloga: Velike zveri in ostali sesalci so previdne živali. Cerkniško jezero redno obiskujejo predvsem v nočnem času. Risba prikazuje sledi volka, srne, divjega prašiča, rjavega medveda, jelena in lisice. Sledi so označene s črkami. Vpišite jih v spodnjo tabelo k imenu živali, ki ji pripada, in dobil boš odgovor na spodaj zastavljeno vprašanje o »mesojedi« rastlini.

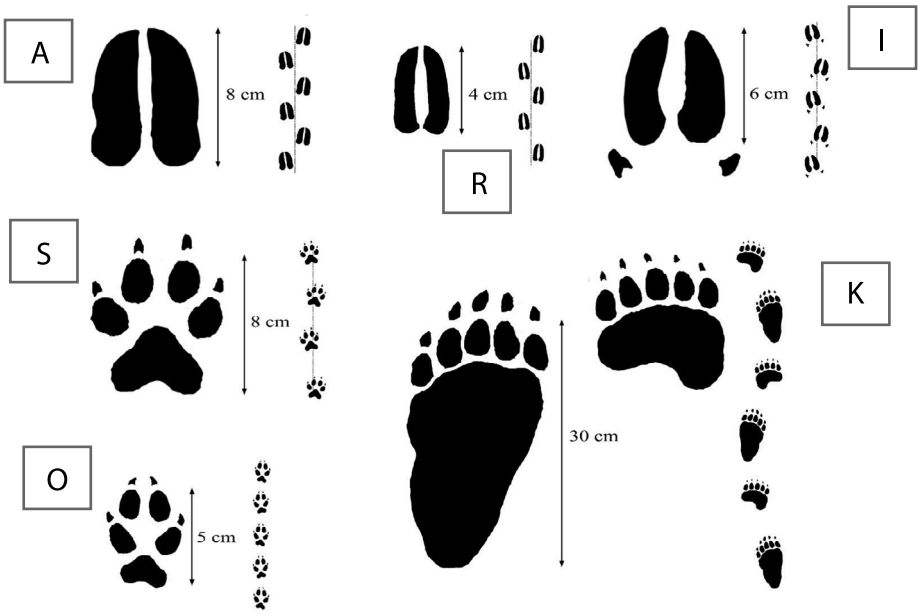

Naloga: Katera je ena najredkejših in najbolj ogroženih rastlin v Sloveniji, ki je poleg tega zaradi izjemno zanimivega načina življenja tudi zavarovana? Je namreč »mesojeda« rastlina.

foto: J. Stergaršek

SRNA	LISICA	VOLK	DIVJI PRAŠIČ	MEDVED	JELEN

12.

NARAVNI REZERVAT ŠKOCJANSKI ZATOK

ŠKOCJANSKI ZATOK – OAZA NA PRAGU KOPRA

V Naravnem rezervatu Škocjanski zatok, tako kot tudi v drugih mokriščih, življenjski utrip narekuje voda in ustvarja različna življenjska okolja, od močvirnih travnikov, sestojev trstičja, sladkovodnih mlak in kanalov do plitvin in polojev ter polslanih mlak. Takšna raznovrstnost življenjskih okolij omogoča veliko pestrost rastlinskih in živalskih vrst, še posebej bogato so zastopane različne vrste ptic, saj je Škocjanski zatok pomembna točka na njihovi selitveni poti kot tudi območje za prezimovanje. Od leta 1999 je bilo na območju rezervata opaženih že več kot 252 različnih vrst ptic.

Naloga: Smo ena izmed najstarejših pasem na svetu in izviramo iz pokrajine na jugu Provanse, kjer se reka Rona v obliki delte izliva v Sredozemsko morje in ustvarja močvirje, izvrstno življenjsko okolje za mnoge žuželke, rake, ribe, kačje pastirje, dvoživke, plazilce, ptice in tudi nas. Na močvirnato okolje smo prilagojeni tako, da so naša kopita široka in nam omogočajo, da se ne ugreznemo, smo bolj čokati in imamo močno grivo ter rep. Zelo radi brodimo po globoki vodi ali pa se valjamo po blatu.
Skotimo se črni ali temno sivi, ko odrastemo pa postanemo beli. Smo vztrajni, trdoživi in vedno polni energije. Naš dom je od leta 2008 tudi Naravni rezervat Škocjanski zatok, kjer s prosto pašo pomagamo pri upravljanju sladkovodnih močvirnih travnikov.

13.

PARK ŠKOCJANSKE JAME

PODZEMNA REKA REKA

V Škocjanske jame voda priteka v dveh oblikah: kot reka in kot dež, ki pronica skozi strop jame.

Vode izpod Snežnika se združujejo v površinsko reko s preprostim imenom Reka, ki teče po nepropustnem flišu vse do stika z apnencem pred ponorom v Škocjanske jame. Ker voda raztaplja apnenec, je reka izoblikovala izjemen splet jam, udornih dolin, ponorov in enega največjih podzemnih kanjonov na svetu. Povprečni pretok reke Reke je 8,95 m^3/s, v času poplav lahko maksimalni pretok doseže tudi 387 m^3/s. Reka ponikne v Škocjanskih jamah na nadmorski višini 317 m, teče skozi Mahorčičevo in Mariničevo jamo ter ponovno pride na dan v Mali dolini in se izlije v jezero v Veliki dolini, od koder ponikne v jame. Podzemni kanjon Reke predstavlja osrednji del podzemnih rovov sistema Škocjanskih jam. Reka nadaljuje svojo podzemno pot skozi sifon in proti Kačni jami ter pride na površje kot pritok reke Timave pri Sesljanu v Italiji.

Voda, ki pronica skozi strop jame, s seboj prinaša minerale, ki se kot siga nalagajo in oblikujejo kapnike.

Foto: Borut Lozej, arhiv PŠJ

Naloga: Izpolni križanko tako, da odgovoriš na vprašanja ob ilustracijah. V pobarvanih poljih navpično boš lahko prebral/a slovensko ime za endemično vrsto živali, ki živi v jamah na območju Parka Škocjanske jame.

1.
Kako imenujemo napravo, ki je izkoriščala silo vode za mletje žita?

2.
Kako imenujemo mesto, kjer voda izgine s površja, po katerem je prej tekla po neprepustni kamenini?

3.
Območja močvirij, nizkih barij, šotišč ali vode, naravnega ali umetnega nastanka, stalna ali občasna, kjer je voda stoječa ali tekoča, so posebni ekosistemi. Škocjanske jame, s podzemnim tokom reke Reke, so bile priznane kot prvi tak podzemni ekosistem na svetu. Kako se ti ekosistemi imenujejo?

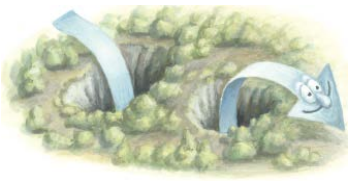

4.
Z usedanjem lupin in hišic odmrlih živali na morsko dno je nastala posebna kamenina, kjer pogosto najdemo fosile. Kako imenujemo kamenino, ki jo raztaplja voda?

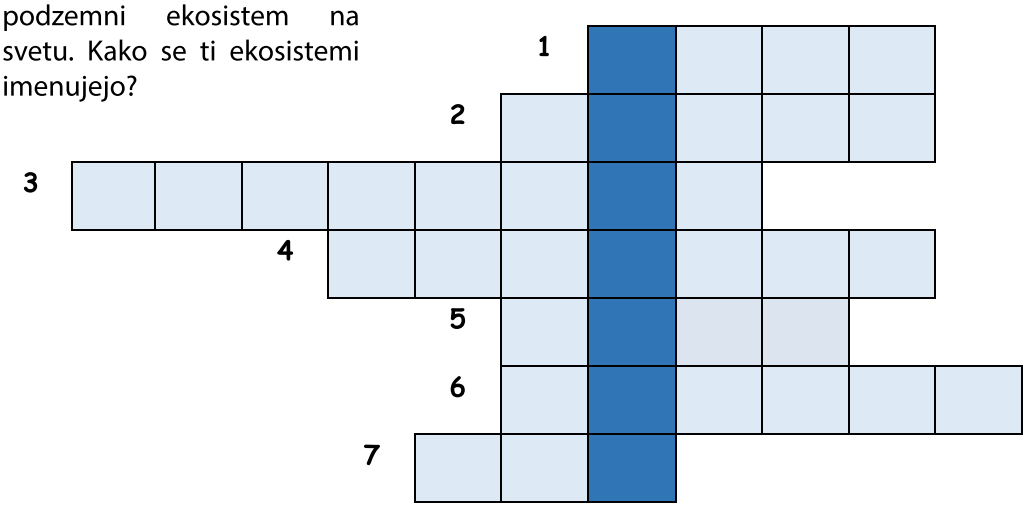

5.
Ob reki Reki je bilo v preteklosti veliko gradov in gradišč. Najbolj ohranjen je v vasi, kjer se je rodil pesnik Dragotin Kette. Kako se imenuje vas?

6.
Reka Reka se v Škocjanskih jamah zliva v podzemlje, kjer nadaljuje pot do morja pri Sesljanu v Italji, kot pritok najkrajše reke v Evropi. Kako se imenuje ta reka?

7.
Ljudje na Krasu so deževnico zbirali v posebej ograjenih in tlakovanih zbiralnikih, kjer se je napajala živina. Vodo so uporabljali za zalivanje in pranje. Danes so ključni za ohranjanje biotske pestrosti. Kako se reče temu vodnemu telesu?

14.

KRAJINSKI PARK DEBELI RTIČ

DEBELI RTIČ – PESTER PODVODNI SVET

Krajinski park Debeli rtič je eden izmed redkih naravno ohranjenih delov obale Slovenske Istre in prepoznan kot pomembno območje za ohranitev biotske raznovrstnosti slovenskega morja. Osrčje parka predstavlja flišni klif v objemu morja. Prepadne obmorske stene se strmo spuščajo do naravnega morskega obrežja in nadaljujejo tudi pod morjem. Značilno položno dno ustvarja dobro osvetljeno plitvino, kar omogoča različnim živalskim in rastlinskim združbam razvoj na mehkem in trdnem morskem dnu.

Foto: Jaka Ivančič

Naloga: Izpolni križanko tako, da odgovoriš na vprašanja ob oštevilčenih fotografijah. V pobarvanih poljih navpično se ti bo prikazalo ime karizmatične obiskovalke morskega dela parka. K nam zahaja predvsem v toplejšem delu leta, od aprila do novembra. Je izredno pomembna za biotsko raznovrstnost slovenskega morja in je ena izmed najbolj ogroženih organizmov v Sredozemlju.

Foto: Tihomir Makovec

1. Morda se zdi nenavadno, a tudi morski konjički so ribe, ki plavajo v navpičnem položaju. Ugotovite katerega izmed morskih konjičkov je podvodni fotograf ujel v objektiv?

Foto: Tihomir Makovec

2. Kako se imenuje največja sredozemska morska školjka, ki lahko zraste do 120 cm v dolžino?

3. Ali ste vedeli, da je v slovenskem morju več kot 140 vrst »golih« polžev? ORANŽNI _ _ _ _ _ _ _ _ na fotografiji nima hišice, odlikujejo ga živopisni barvni vzorci. Drugi del imena lahko izpeljete iz besede »OBROČ«.

Foto: Tihomir Makovec

Foto: Manuel Kalman

4. Rt danes prekrivajo vinogradi, med njimi pa pomemben otoček avtohtonega listopadnega gozda, ki je nekoč prekrival celoten polotok. Kateri? Namig: Drevesa, ki sestavljajo gozd, imajo plod, ki ga imenujemo želod.

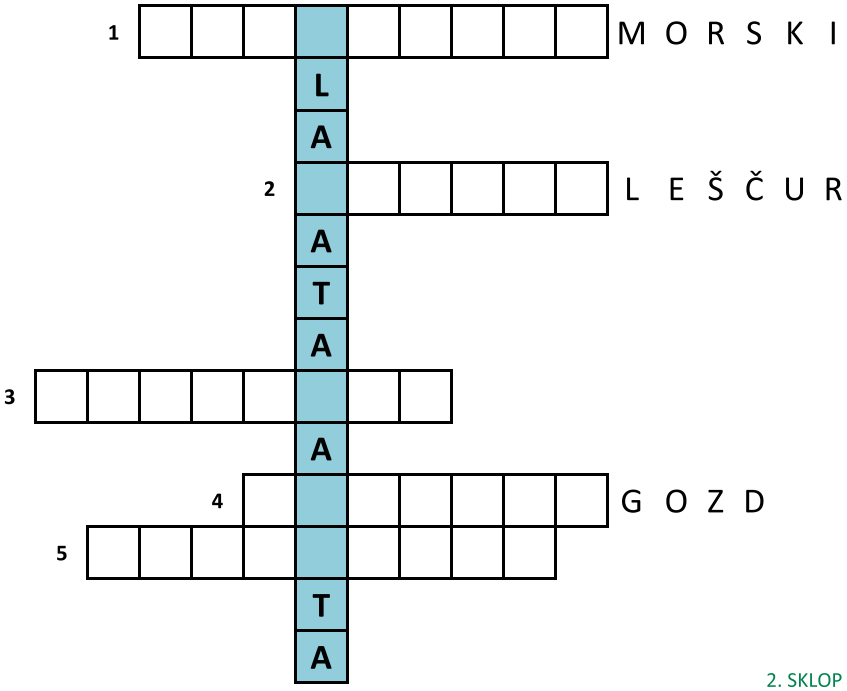

Foto: Jaka Ivančič

5. Flišni klif sestavljajo plasti dveh kamnin laporovca in _ _ _ _ _ _ _ _ _ _, ki se krušijo in padajo na obalo. Tako odloženi pridejo v stik z morskimi valovi, ki jih neutrudno kotalijo sem in tja ter tako brusijo in pilijo ostre robove, dokler ne izginejo in nastanejo kot kovanci okrogli in ploščati prodniki.

15.

Čestitamo za rešitev vseh nalog, s katerimi ste pridobili 14 delnih gesel. Vsako delno geslo izmed štirinajstih slovenskih parkov prepišite v spodnjo križanko in iz obarvanih črk sestavite končno geslo drugega sklopa kviza.

Ko najdete končno rešitev, pojdite na spletno stran www.naravniparkislovenije.si v zavihek šolarji. Vpišite uporabniško ime in geslo. V kvadratke vpišite iskane črke in oddajte odgovor.

TRIGLAVSKI NARODNI PARK

							4						

Kozjanski park

			13	

KRAJINSKI PARK GORIČKO

			12										

Krajinski park Strunjan
Parco naturale Strugnano

												7	

KOLPA
KRAJINSKI PARK

								5	

Ljubljansko barje
KRAJINSKI PARK

		3		

Pivška presihajoča jezera
KRAJINSKI PARK

								14			

LIFE NATURAVIVA
Biodiverziteta - umetnost življenja
Biodiversity - Art of Life

SKUPNOST NARAVNIH PARKOV
Slovenije

Park *Škocjanske jame*
Slovenija

					10	

NOTRANJSKI
REGIJSKI PARK

	2				

naravni rezervat
ŠKOCJANSKI
ZATOK

				9			

Krajinski park Šečovljske soline
Parco Naturale delle Saline di Sicciole

			11					

LOGARSKA DOLINA

					1

KRAJINSKI PARK
Tivoli, Rožnik
in Šišenski hrib

					8		

Krajinski park
Debeli rtič

			6

Ž								

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 7 11 12 13 14 12 4

16.

Poleg nalog, s katerimi ste spoznali pestrost vodnih ekosistemov v slovenskih parkih, vas za konec čaka še ustvarjalna naloga. Pripravili smo šablone rastlin in živali, ki so rešitve posameznih štirinajstih nalog.

Vsaka šola si izbere šablono rastline ali živali iz posameznega naravnega parka, v katerem se je šola prijavila na kviz. Šablono natisnite ali po želji prerišite na večji papir in izrežite, predlagamo pa, da jo pritrdite na tršo podlago.

Šablono bogato napolnite z izbranimi odpadnimi materiali, ki jih najdete doma in bi v nasprotnem primeru romali v koš za smeti (pokrovčki, različne plastične in papirnate embalaže, palčke za ušesa, tulci toaletnega papirja, slamice, vrečke, pluta, volna, koščki blaga…). Materiale v šablono trdno pritrdite.

Vaši izdelki bodo krasili razstavo ob zaključku kviza, na kateri se bo predstavilo skupno aktivnost parkov s šolami. V kolikor ste zainteresirani za sodelovanje pridno ustvarjajte in svoje izdelke oddajte koordinatorju aktivnosti iz parka na vaši šoli do konca meseca marca 2019.

LOGARSKA DOLINA

Krajinski park Strunjan
Parco naturale Strugnano

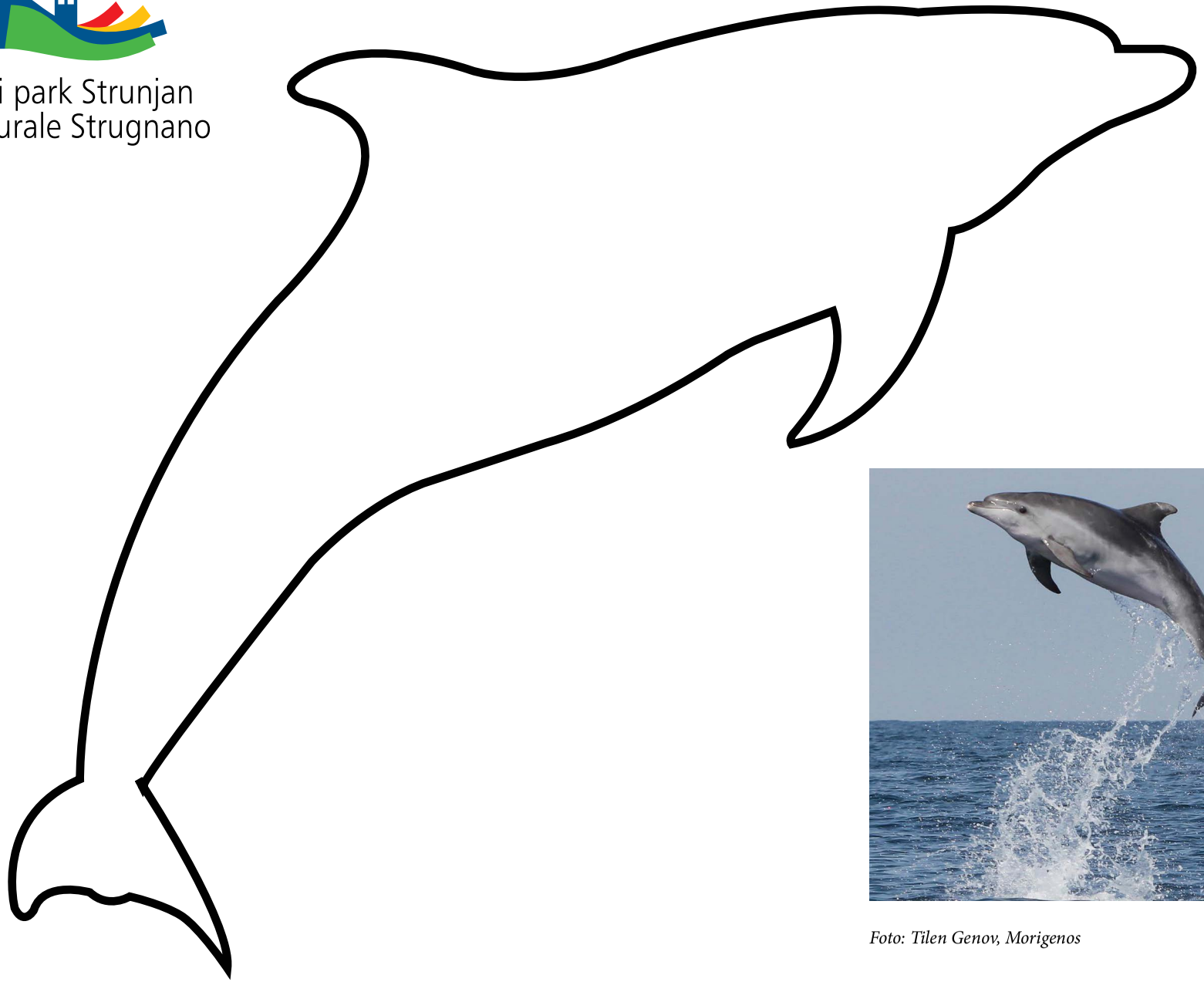

Foto: Tilen Genov, Morigenos

Kozjanski park

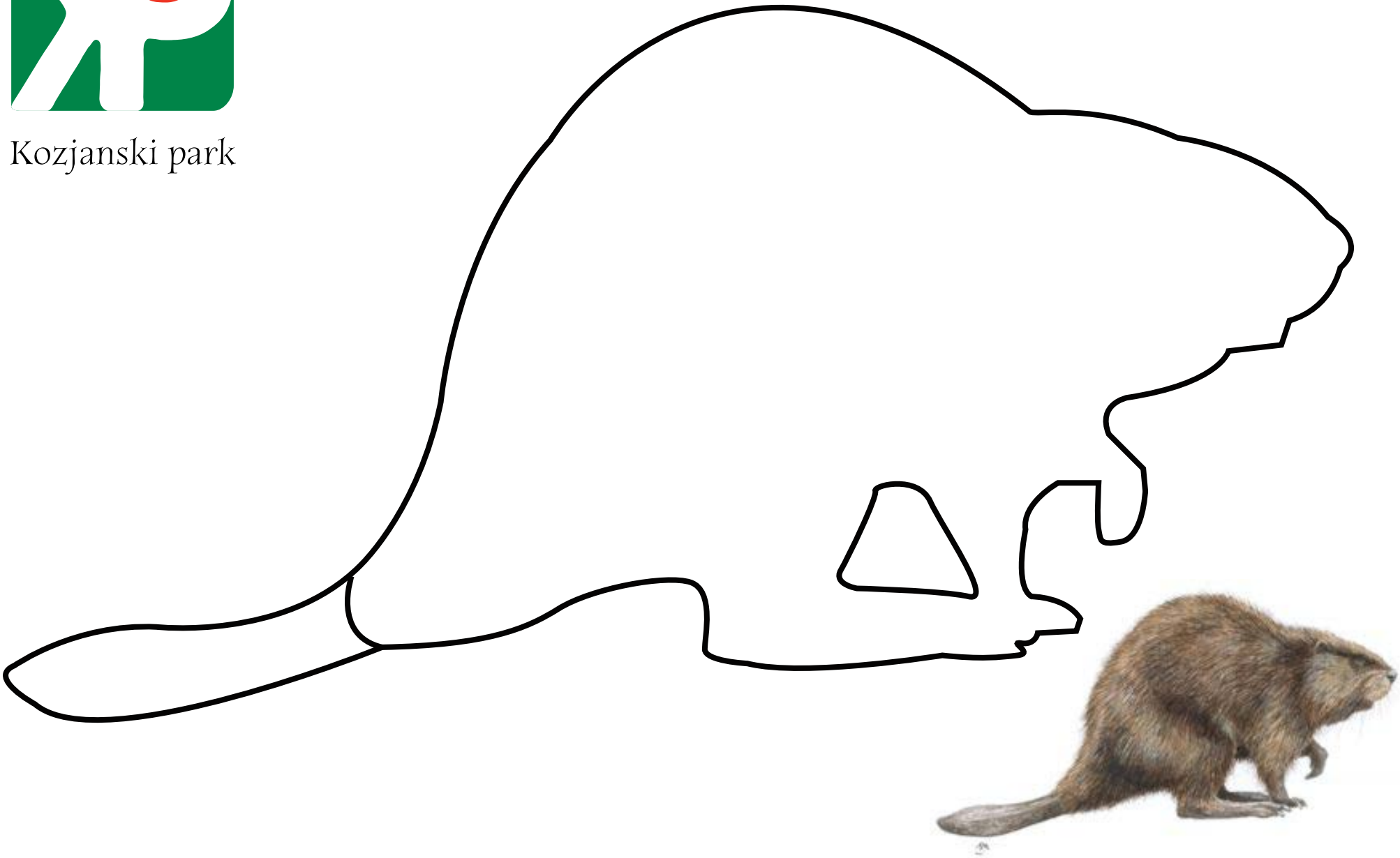

Krajinski park Sečoveljske soline
Parco Naturale delle Saline di Sicciole

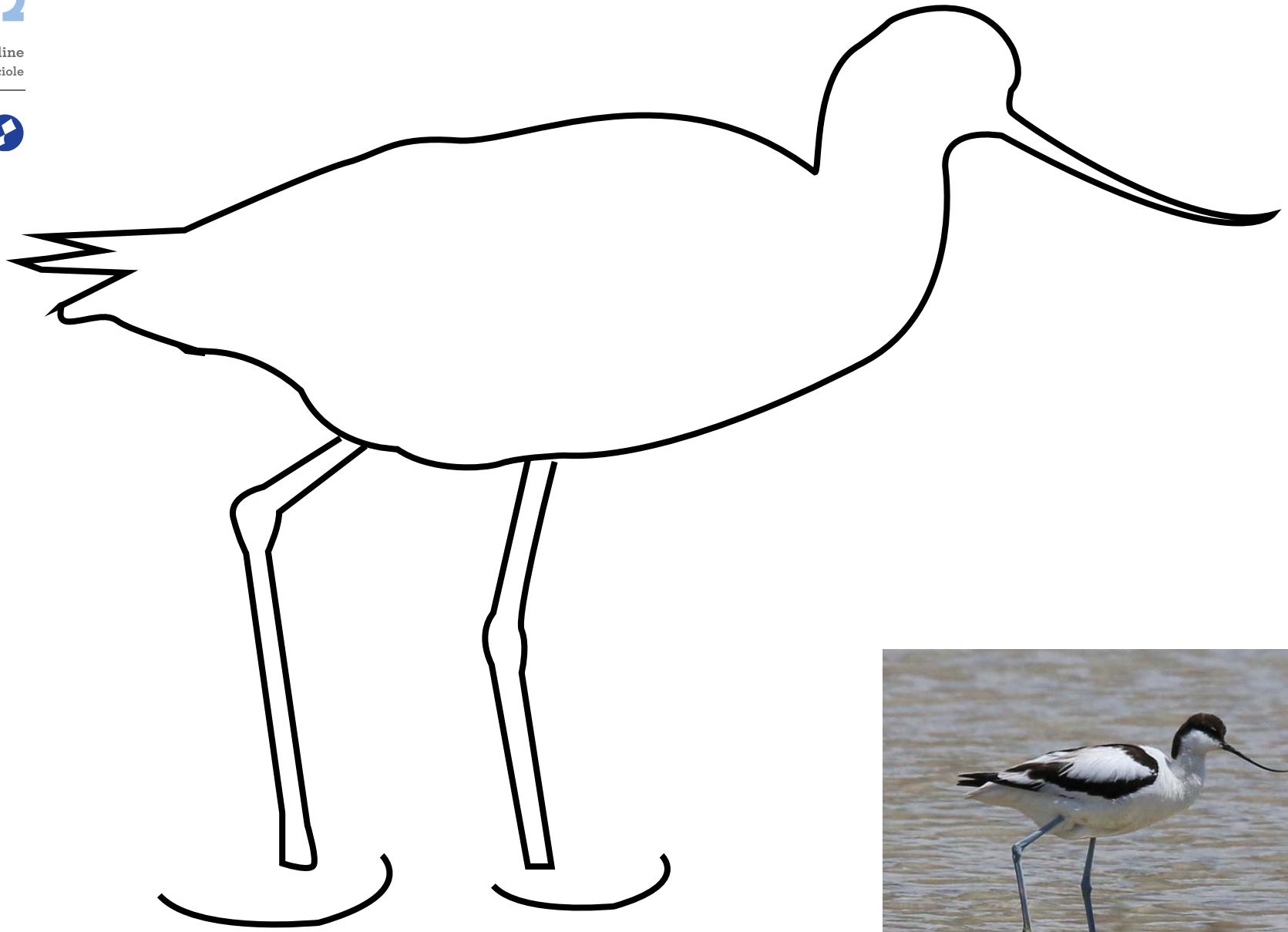

Ljubljansko barje
KRAJINSKI PARK

Foto: Hrvoje Oršanič

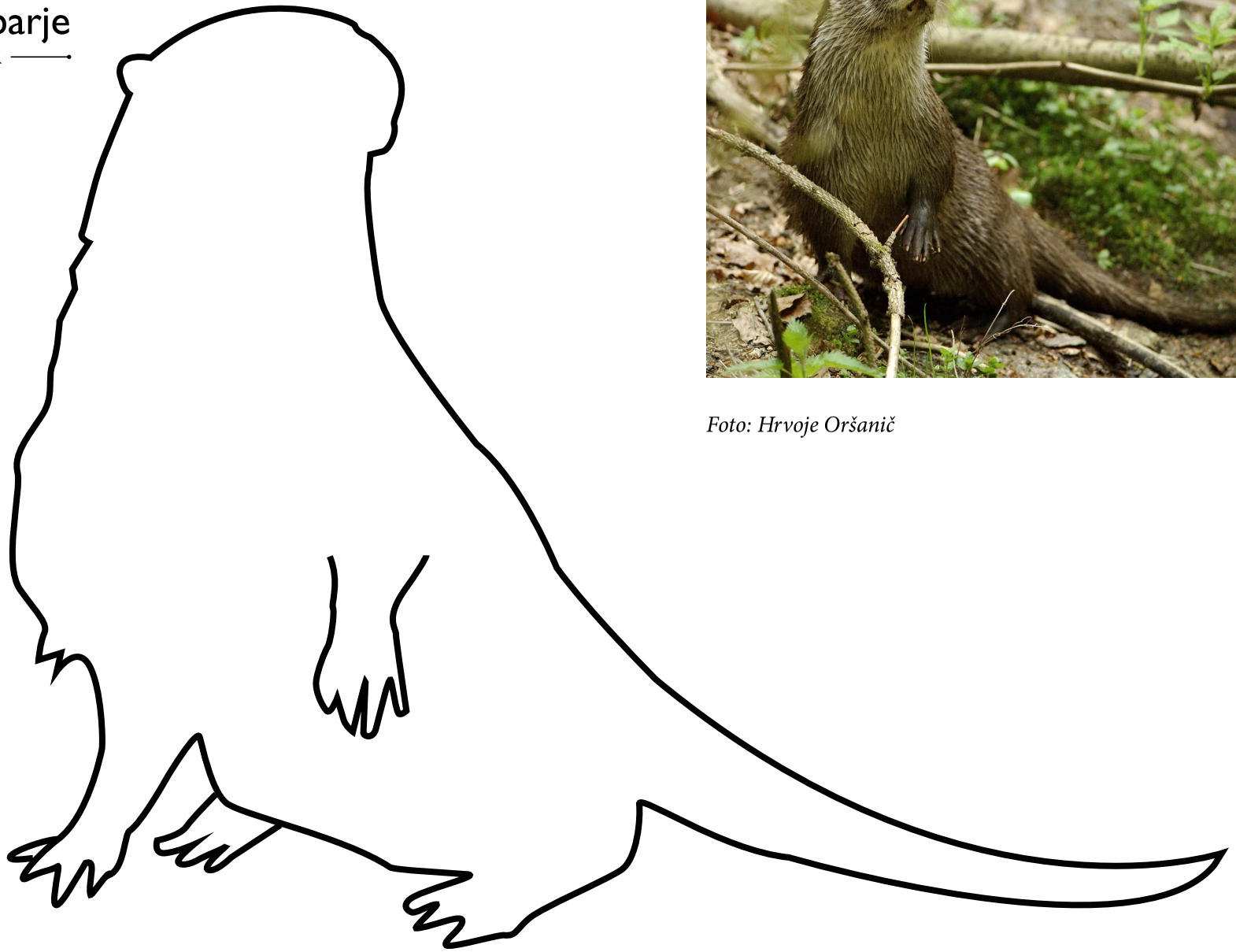

Pivška presihajoča jezera
KRAJINSKI PARK

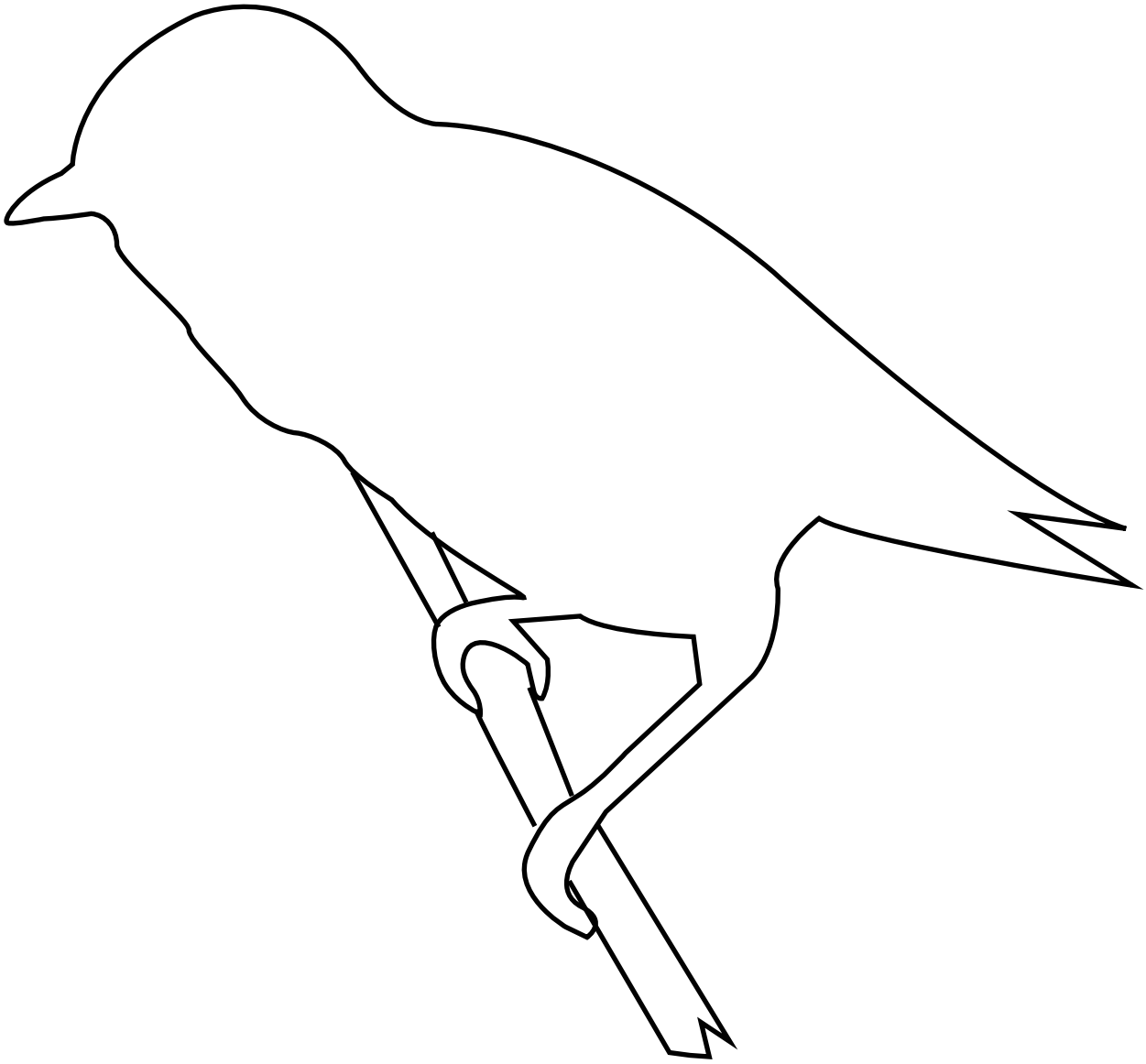

Foto: Borut Rubinić

KRAJINSKI PARK GORIČKO

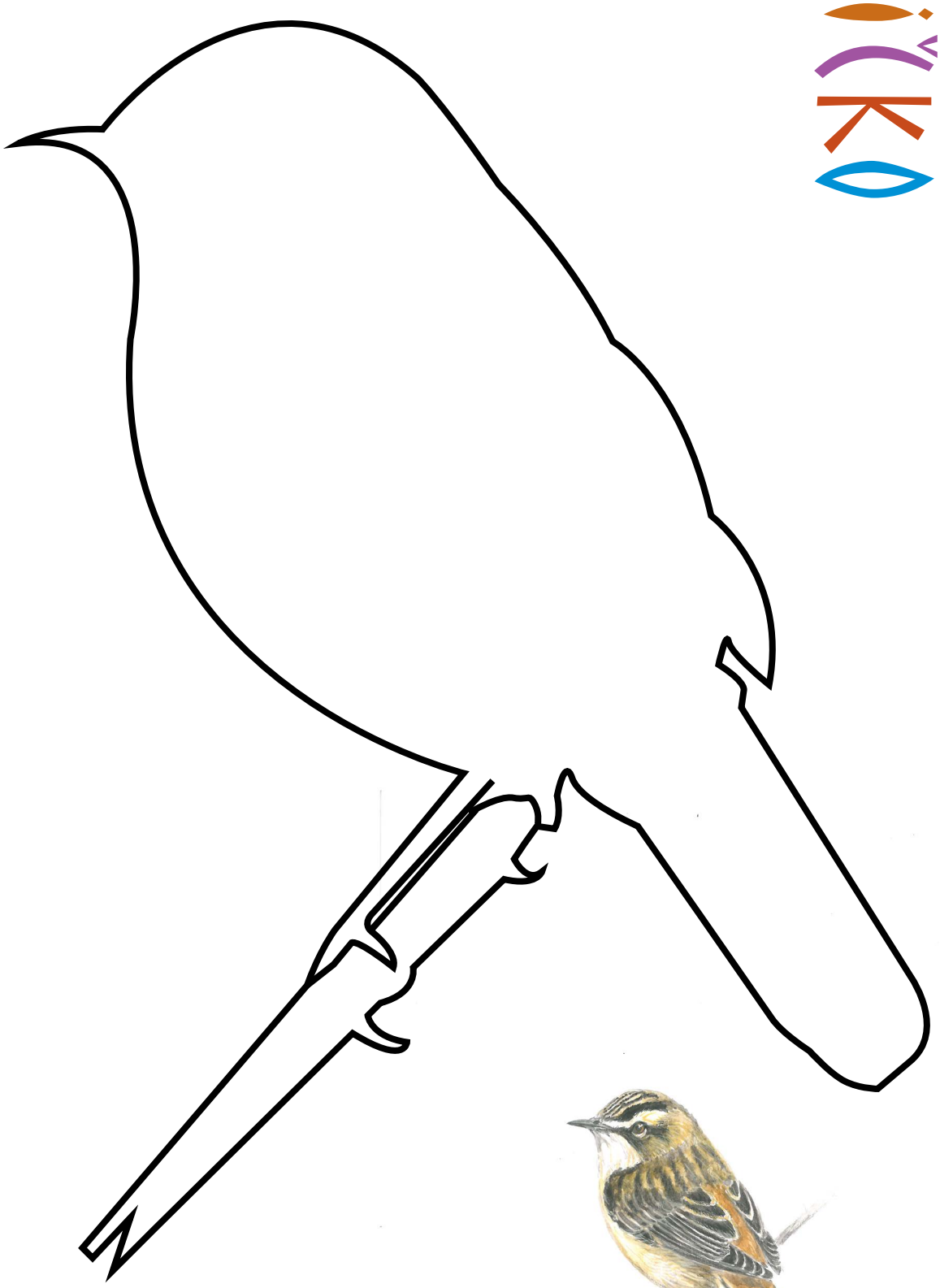

Avtor: Jurij Mikuletič

TRIGLAVSKI NARODNI PARK

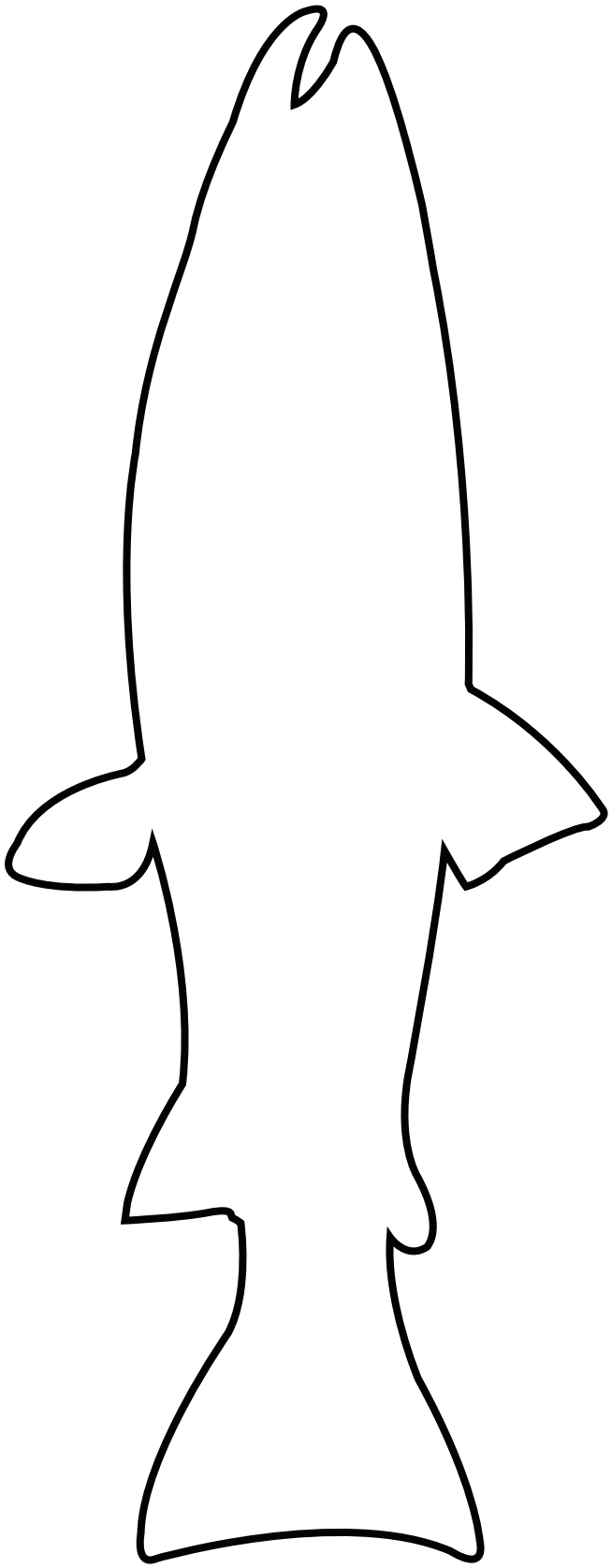

KOLPA
KRAJINSKI PARK

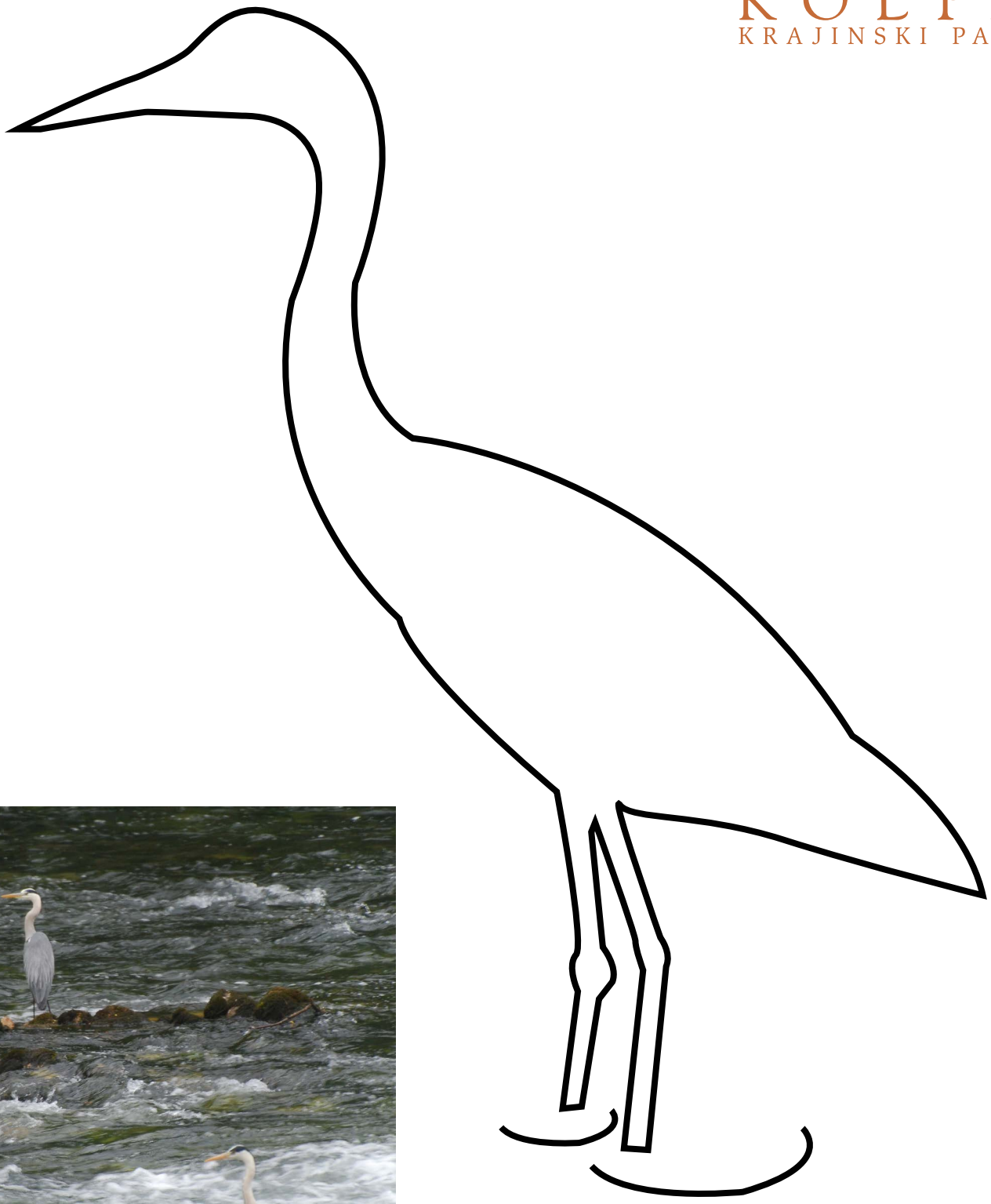

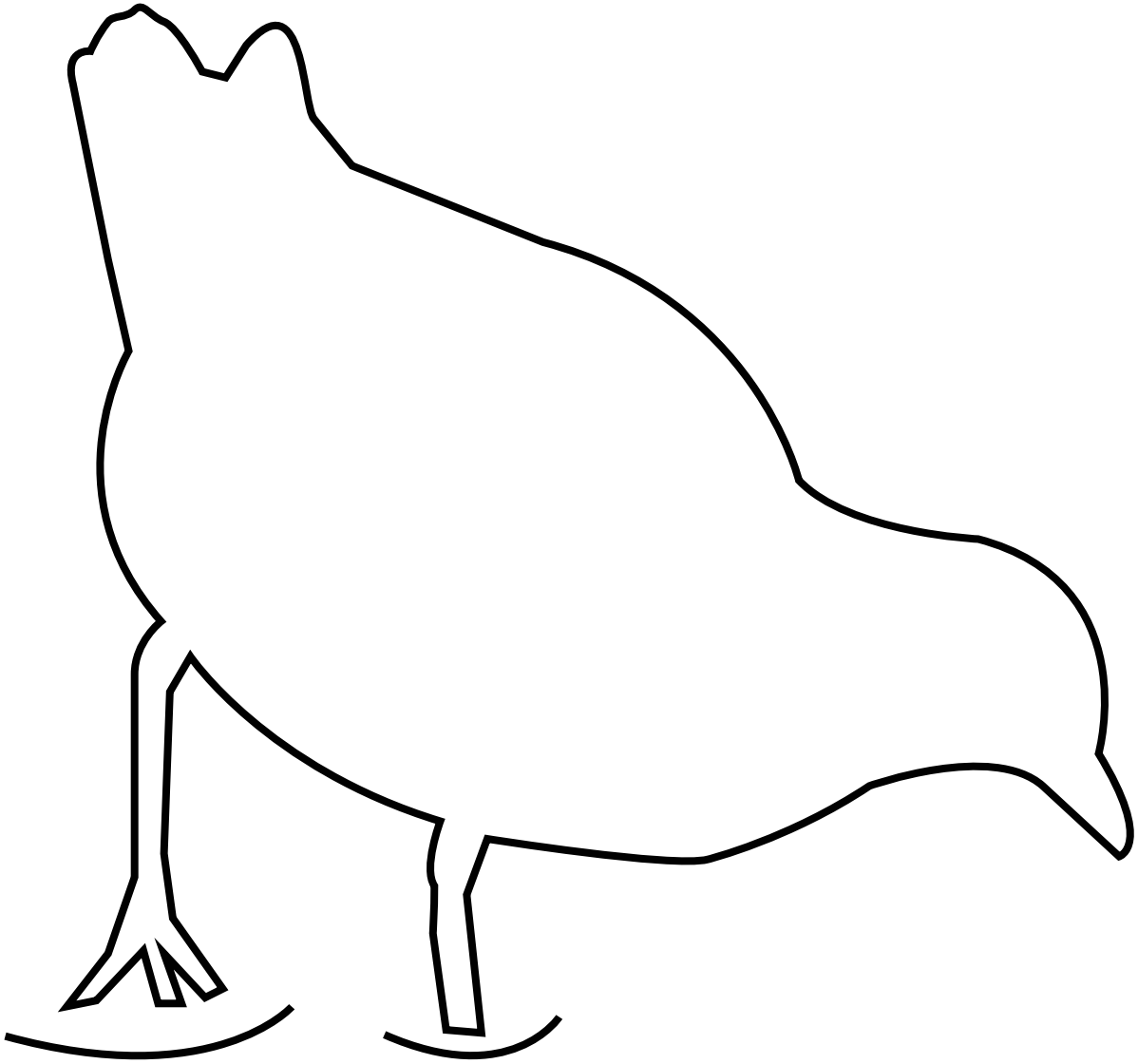

KRAJINSKI PARK
Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib

Foto: Davorin Tome

Foto: J. Stergaršek

NOTRANJSKI
REGIJSKI PARK

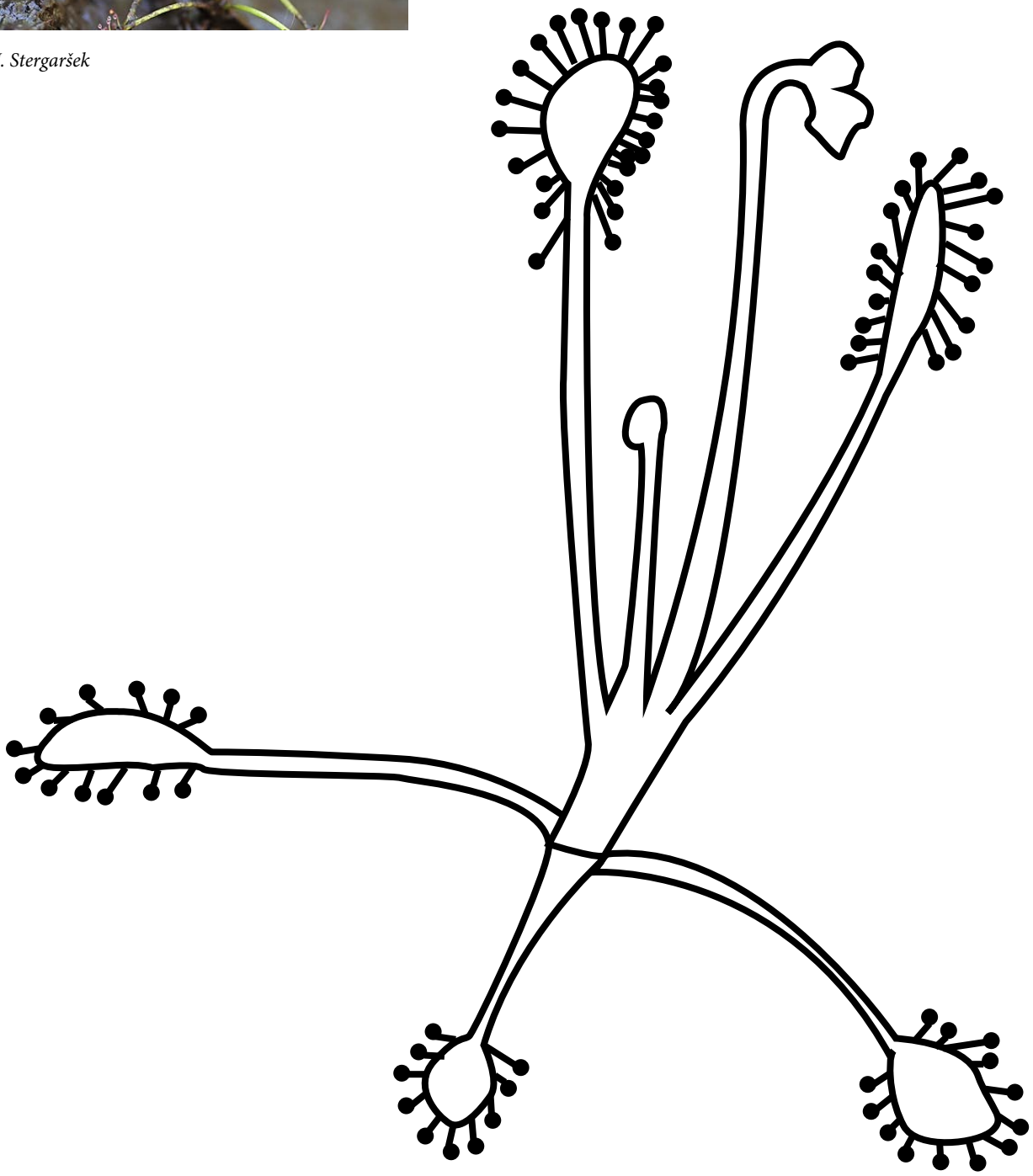

naravni rezervat

ŠKOCJANSKI ZATOK

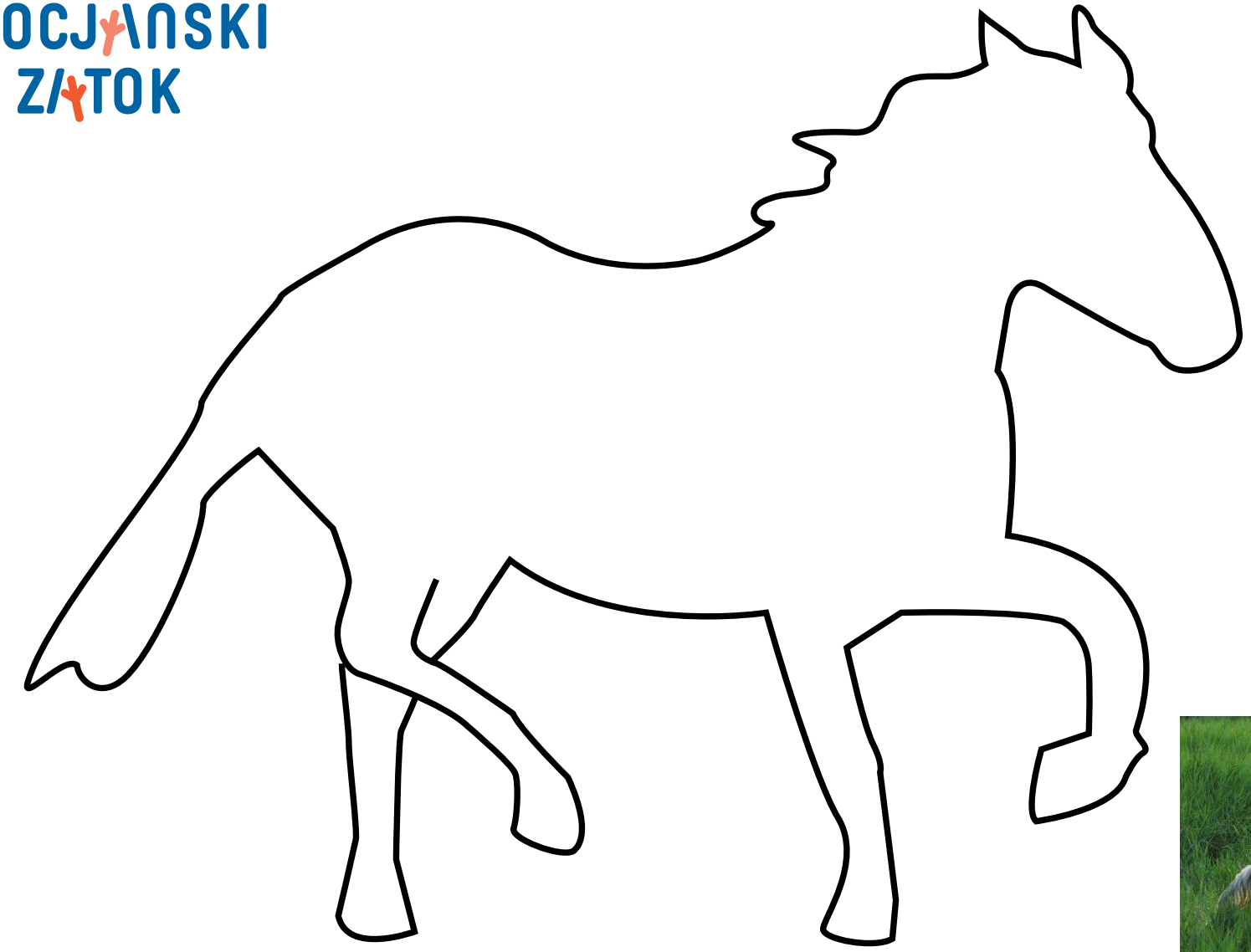

Foto: Tina Kocjančič

Park *Škocjanske jame*
Slovenija

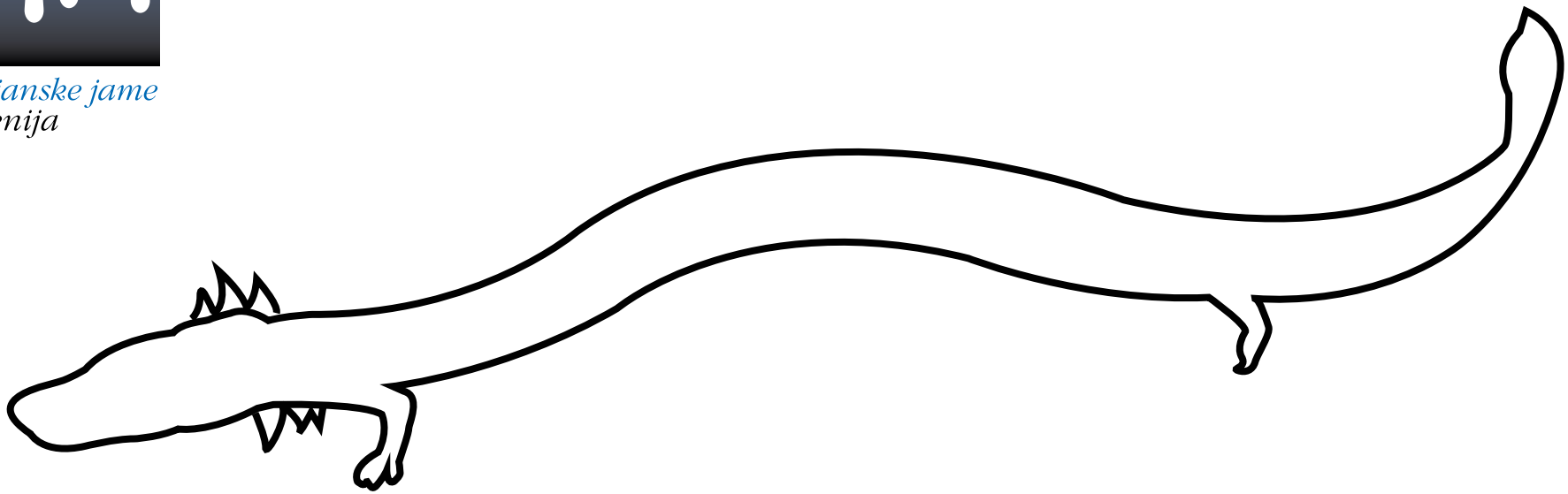

Krajinski park
Debeli rtič

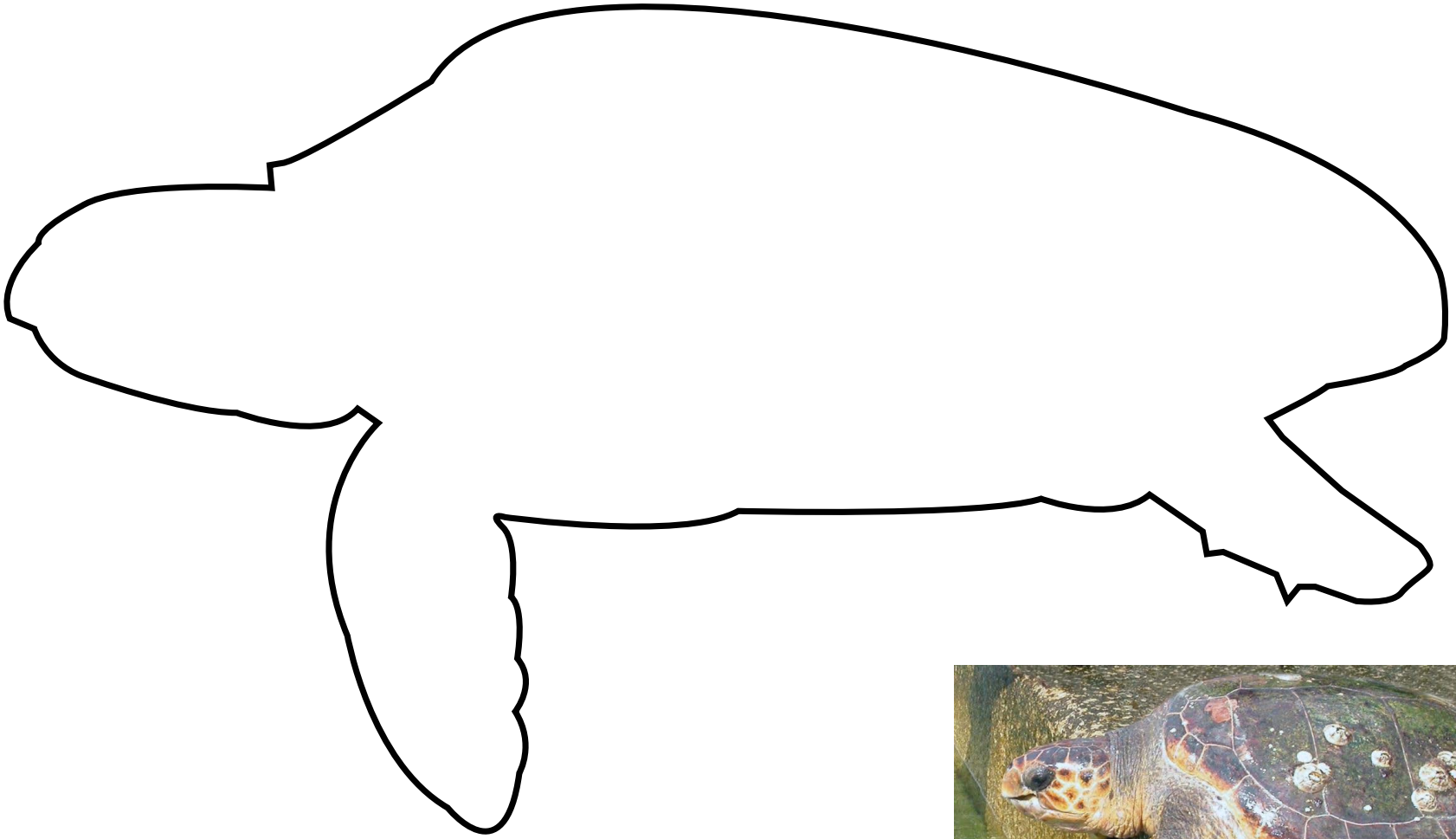

Foto: Tihomir Makovec